

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1988-1989

12 APRIL 1989

VOORSTEL VAN DECREET

— van de heer J. Ansoms C.S. —

**houdende toekenning van een vergunning
voor adoptiediensten**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn en Gezondheid
uitgebracht door mevrouw T. Merckx-Van Goey**

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft vijf vergaderingen gewijd aan de bespreking van dit voorstel van decreet. Van bij de aanvang

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer W. Peeters.

Vaste leden : de heren A. Deneir, P. Hermans, mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heren J. Van Hecke, R. Vannieuwenhuyze, H. Van Wambeke ;

de heer E. Coppens, mevrouw A. Duroi-Vanhelmont, de heren L. Hancké, J. Van der Sande ;

de heren E. De Groot, J. Devolder, E. Flamant ;

de heren V. Anciaux, W. Peeters.

Plaatsvervangers :

de heren Jos Bosmans, G. Cardoen, J. De Roo, M. Didden, mevrouw A. Leysen, de heer J. Van Looy ;

de heer J. De Bremaeker, mevrouw M. De Meyer, de heren G. Moens, J. Sleenckx ;

de heren A. Van Aperen, P. Vandermeulen, W. Van Renterghem ;

de heren H. Candries, R. Vandekerckhove.

Zie :

85 (BZ 1988)

— Nr. 1 : Voorstel van decreet

— Nr. 2 : Amendementen

— Nrs. 3 tot 5 : Subamendementen

van de algemene bespreking op 26 mei 1988 stond vast dat de commissie het voorstel principieel steunde. Meermaals werd de noodzaak van dit decreetgevend initiatief onderstreept en gewezen op toestanden en misbruiken die verholpen moeten worden.

Op 28 februari 1989 werd het voorstel eenparig goedgekeurd. Een diepgaande discussie leidde echter tot de grondig gewijzigde tekst zoals die werd aangenomen bij de eindstemming.

1. Algemene bespreking

De indiener stelt in zijn toelichting dat het voorstel van decreet als doelstelling heeft de kwaliteit van het adoptiewerk te verhogen door de bemiddeling inzake binnenlandse adopties via het buitenland in heterofamiliaal verband toe te vertrouwen aan erkende adoptiediensten.

De Vlaamse Gemeenschap moet de adoptie zoals die vastgelegd is in de nationale wetgeving omkaderen en begeleiden met eigen decreten. De nationale wetgever heeft de adoptie geregeld en spreekt van erkende adoptiediensten. De bemiddeling die door deze diensten gedaan wordt, moet de Vlaamse Raad regelen door een decreet. Dit voorstel wil daaraan tegemoet komen. Het vertrekt vanuit het principe dat voor het kind een gezin dient gezocht en dat adoptie niet langer mag ontfaan in een zoektocht naar een kind voor het gezin.

Na de wet van 27 april 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de adoptie waarbij enkele versoepelingen aan de adoptiewet werden aangebracht, is een decreet op basis van dit voorstel dringender dan ooit, want zonder dit decreet zijn er in het adoptiegebeuren lacunes die nadelig zijn zowel voor de adoptanten als voor de te adopteren kinderen. Twee voorbeelden illustreren dit. Eerst na twee maanden kan men zijn definitieve toestemming voor de adoptie geven. Maar wat gebeurt er met het kind gedurende die twee maanden ? Een andere bepaling luidt dat een ouder een derde kan aanduiden om de adoptie te regelen na consultatie van de rechtbank. Maar als dit bij de rechtbank aansleept ontstaat er na twee maanden een vacuüm.

De Gemeenschapsminister staat achter het principe van „erkenning van adoptiediensten en -werking”. Ze kunnen waarborgen en discretie bieden. Wel ontbraken volgens hen enkele details aan het voorstel en wordt niets gezegd over bijvoorbeeld de kosten. Het voorstel wil in één keer te veel regelen.

Persoonlijk gaf hij de voorkeur aan een decreet dat de essentiële punten bevat, aan te vullen met uitvoeringsbesluiten.

In 1986 gaf de Executieve een studieopdracht aan het Departement sociologie van de KUL wat in 1988 resulteerde in een uitvoerig rapport van Prof. W.A. Dumon en L. Michiels : „Problematiek, regelgeving en praktijk van interlandelijke adoptiebemiddeling in Vlaanderen”.

Bovendien heeft de Gemeenschapsminister over onderhavig voorstel van decreet het advies gevraagd van de Vlaamse Hoge Raad voor het Gezin. Dit advies van de plenaire vergadering dd. 12 september 1988 is als bijlage aan dit verslag toegevoegd.

Een lid zei in de Kamercommissie voor Justitie de evaluatie gevraagd te hebben van de wet van 1987. Aan de Gemeenschapsminister vroeg ze die evaluatie toe te voegen aan zijn dossier.

Volgens een ander lid is adoptie een handelspraktijk geworden. Er zijn gespecialiseerde notarissen. Adoptie is voorbehouden aan een happy few. Daarom gaat men in het buitenland zoeken, met de gevolgen voor de werving aldaar.

Hij gaat akkoord met het voorstel. Maar het voorstel geeft geen oplossing voor de positieve discriminatie naar het aantal begunstigden toe. Handel blijft mogelijk want het aanbod is kleiner dan de vraag.

Aan de adoptiediensten moeten meer specialisten toegevoegd worden : ethici, specialisten genetica, enz.

De volgende spreker voegde er aan toe dat de wet op de verlatenverklaring van kinderen die gedurende 12 maanden geen bezoek ontvingen, mogelijkheden biedt voor misbruiken „op de markt”. Zij wenst dat dit decreet ten eerste financiële controle op het adoptiedossier mogelijk maakt, ten tweede garanties inhoudt voor de **kandidaat-adoptieouders** die soms aan het lijntje gehouden worden, vervolgens begeleiding en informatie geeft aan de natuurlijke ouders die dikwijls niet weten waar ze het kind kunnen bezoeken, want wie bewijst dat ouders uit de vierde wereld hun kinderen verlaten hebben. Hun kinderen zijn geadopteerd vooraleer ze het weten. En tenslotte begeleiding, wat volgens spreker het zwakke punt is in het voorstel.

In dit stadium van de bespreking, kondigde de Gemeenschapsminister aan dat hij amendementen voorbereidt die vertrekken vanuit de volgende standpunten.

— Individuele personen mogen geen erkenning krijgen. Het moet een vzw of een publiekrechtelijke rechtspersoon zijn.

— „Bemiddeling” moet het hoofddoel zijn van een adoptiedienst.

— Een geschreven overeenkomst tussen de partijen wordt vereist. Het schenkt zekerheid en houdt de kostprijs in de hand.

— Ook bij de interlandelijke adoptie moet een geschreven overeenkomst gesloten worden tussen de binnenlandse en de buitenlandse adoptiedienst.

— Kind en Gezin dient ingeschakeld als adviesorgaan voor de Executieve bij het verlenen, weigeren en intrekken van de vergunning. Het decreet op Kind en Gezin maakt daar reeds gewag van.

De indiener van het decreet stemde in met de voorgestelde verbetering op voorwaarde dat de oorspronkelijke bedoeling in het voorstel van decreet bewaard bleef. Ook de commissieleden reageerden positief.

De algemene bespreking werd vervolgens afgerond met nog enkele vragen en bemerkingen. Zo werd uitdrukkelijk gesteld dat Kind en Gezin zelf geen adoptiedienst kan zijn omdat deze anders rechter en partij zou zijn. Maar een lid vraagt zich af of deze instelling over voldoende middelen beschikt om die adviserende taak te vervullen:

Een lid stelde voor dat de vergunning zou beperkt worden tot de duur van 5 jaar.

Een ander lid achtte een sociaal-psychologisch-medisch onderzoek van de partijen nodig, zonder dat deze eis in het decreet zelf moet omschreven worden. Maar waar ligt de grens en hoe zal men de adoptanten selecteren ? Hierop antwoordde de Gemeenschapsminister dat er grenzen zijn maar dat het zeker geen selectie wordt volgens bedrijfsnormen.

Terloops wou de Gemeenschapsminister onderstrepen dat het decreet in geen geval aanleiding zal geven tot verhoging van uitgaven of toelagen.

De volgende tussenkomst betrof de strafbepalingen. Spreker is geen voorstander van gevangenisstraffen. Hij opteert voor boeten. Hij vestigde er de aandacht op dat strafbepalingen een nauwkeurige definitie van de begrippen veronderstelt. Daartegenover staat de mening van een lid dat wel gevangenisstraffen wil voorzien omdat het volgens hem soms om echte handel in mensen gaat.

Tot slot zei de Gemeenschapsminister dat hij geneigd is een programmatie voor te stellen. Naast enkele individuen zijn er nu 16 adoptiediensten. Een explosie van diensten is ongewenst.

Volgens een lid zullen de adopties na dit decreet in aantal verdubbelen gezien „de markt” in het buitenland.

II. Artikelsgewijze bespreking

De Gemeenschapsminister legde op 13 december 1988 namens de Vlaamse Executieve een reeks amendementen neer die door hun ingrijpend karakter de artikelsgewijze bespreking zouden domineren. De bespreking werd overigens gevoerd uitgaande van de tekst van deze amendementen. Deze werkwijze verklaart ook de hiernavolgende nummering van de artikelen.

Artikel 1

Dit artikel gaf geen aanleiding tot discussie en werd eenparig aangenomen.

Artikel 2

De Executieve stelde voor dit artikel te vervangen door wat volgt :

„§ 1. Voor de toepassing van dit decreet wordt verstaan onder :

1. adoptie : gewone adoptie, volle adoptie of pleegvoogdij door. adoptie van Belgische of buitenlandse minderjarigen ;

2. bemiddeling : alle activiteiten die ertoe strekken via een tussenpersoon een persoon te laten adopteren en de informatieverstrekking, de begeleiding en de hulpverlening daaraan verbonden.

§ 2. Alle activiteiten inzake bemiddeling met het oog op adoptie zijn onderworpen aan een erkenning die moet aangevraagd worden bij en verleend worden door de Vlaamse Executieve, onverminderd de opdrachten vervuld door de met de bijzondere jeugdbijstand belaste overheden.

§ 3. Alleen privaatrechtelijke rechtspersonen die zich organiseren in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk of publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen voornoemde erkenning als adoptiedienst ontvangen.”

De begrippen „adoptie” en „bemiddeling” moeten nauwkeurig omschreven zijn, niet alleen met het oog op de rechtszekerheid, maar ook om de draagwijdte van het voorstel duidelijk te stellen. Onderhavig voorstel sluit aan bij de nationale wetgeving waar „wettiging door adoptie” voortaan „volle adoptie” heet. Het amendement houdt daar rekening mee.

De bemiddeling mag geen vluchtige gebeurtenis zijn. Dit decreet bepaalt uitdrukkelijk dat de vóór- en nazorg ten opzichte van zowel de adoptanten als de geadopteerden een wezenlijk element is van de bemiddeling die de voornaamste activiteit van een adoptiedienst moet uitmaken.

Een adoptiedienst moet erkend zijn. Vermits dit zal gebeuren op basis van kwalitatieve vereisten is het geen loutere vergunning of toelating om bepaalde activiteiten uit te oefenen. Het amendement stelt voor de term „erkenning” te gebruiken in plaats van „vergunning”.

De Voorzitter liet opmerken dat dan ook de titel van het decreet in die zin diende gewijzigd te worden. De woorden „toekenning van een vergunning voor” moet vervangen worden door „erkenning van”.

Het amendement van de Executieve bepaalt in § 2 dat de jeugdrechter en de comités voor bijzondere jeugdzorg hun wettelijke opdracht verder kunnen uitoefenen. De Commissie noemde deze bepaling overbodig maar verzet er zich niet tegen.

Eén van de hoofddoelstellingen die de indiener beoogde was de uitsluiting van individuele personen van adoptiebemiddeling. De door de Executieve voorgestelde tekst heeft dit nog duidelijker onderstreept. Paragraaf 3 bepaalt dat alleen een privaatrechtelijke rechtspersoon georganiseerd in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk of een publiekrechtelijke rechtspersoon als adoptiedienst in aanmerking kan komen.

In het verleden werden de meeste misbruiken vastgesteld in de gevallen waar kandidaat-adoptanten de bemiddeling toevertrouwden aan privé-personen. Voortaan zullen dus ook de bona fide-initiatieven van bijvoorbeeld kraaminrichtingen en gynaecologen via de kanalen van vzw's of publiekrechtelijke rechtspersonen moeten gaan.

Deze bepaling deed echter vragen rijzen rond de privacy en de geheimhouding. De Commissie is later op dit punt dieper ingegaan.

De heer W. Peeters diende een subamendement in op de tekst van de Executieve. Hij stelde voor in § 1, 2 aan het woord „informatieverstreking” het woord „voorbereidende” toe te voegen, om duidelijk te maken dat het om de informatieverstreking gaat die het substantieel element uitmaakt van de adoptieprocedure en niet om de voorlichting van, of de inleiding en voorbereiding op de moeilijke beslissing van de adoptant.

De Gemeenschapsminister sprak de vrees uit dat dit subamendement afbreuk doet aan de geest van het decreet. Door de informatieverstreking voorbereidend te noemen gaat men in tegen de bedoeling van het decreet dat gedurende de hele duur van het adoptieproces informatie moet verstrekt worden. Waarop de auteur van het subamendement replikeerde dat het decreet informatieverstreking monopoliseert. Maar wat belet dat het adoptieproces in hoofde van de eventuele kandidaat-adoptant door objectieve informatie wordt ingezet ? Zal de mededeling dat op een welbepaald tijdstip en plaats een kind zal afgestaan worden en voor mogelijke adoptie in aanmerking kan komen, als bemiddeling bestempeld worden ?

Een lid merkte op dat in die context het woord „voorbereidend” eerder een absoluut monopolie vestigt dan voorkomt.

De Gemeenschapsminister stelde voor, en de Commissie stemde er mee in, zodat het subamendement niet diende

aangehouden te worden, dat het verslag uitdrukkelijk zou vermelden dat de tekst van de Executieve geen afbreuk doet aan het recht op informatie in algemene termen.

Mevrouw M. De Meyer C.S. stelt in een subamendement voor de bemiddeling in artikel 2, § 1, 2 als volgt te omschrijven : „alle activiteiten die ertoe strekken via een tussenpersoon een persoon te laten adopteren en de voorbereidende informatieverstrekking, de begeleiding en de hulpverlening daaraan verbonden, inbegrepen inzage in dossiers van de Jeugdrechtbank om verlaten kinderen in instellingen op te sporen”.

Het staat voor de Commissie vast dat inzake verlaten kinderen de wetgeving lacunes vertoont. De idee die achter dit subamendement schuilgaat verdient alle aandacht. Maar het is de vraag of dit hier moet behandeld worden. Bovendien mag dit decreet de nationale wetgeving niet anticiperen. Overigens kan er met deze problematiek een **bevoegdheidsprobleem** rijzen ten overstaan van de Jeugdrechtbank, aldus de Gemeenschapsminister.

Een lid zei dat men de geheimhouding in de jeugdbeschermingsprocedure niet mag aantasten. Anderzijds dringt een evaluatie van de adoptiewet van 1987 zich op. Als het nodig is dat nieuwe maatregelen moeten genomen worden, dan moet deze Commissie er later op terugkomen. Maar in afwachting daarvan mag men nu niet over-reglementeren. Een algemeen gesprek houden rond de jeugdzorg zou nu een beter voorstel zijn.

Reeds eerder had de heer W. Peeters een subamendement ingediend om in § 2 van het artikel na de woorden „met het oog op adoptie” de woorden „inbegrepen de toegang tot de dossiers van de jeugdrechtbank” toe te voegen. De bedoeling was dezelfde : tegemoetkomen aan de lacune in de adoptiewetgeving betreffende de verlaten kinderen. Maar de tegenwerpingen zijn dezelfde als voor het vorige subamendement en geen van beide voorstellen werd aangenomen.

In dit stadium van de bespreking vroeg een lid een advies van de Raad van State. Het lid stelde deze verwijzing voor omdat hij vreest dat er juridische en legistische fouten zullen begaan worden. Hier worden termen gecreëerd die geen rechtsbegrippen zijn, aldus dat lid. De term „bemiddeling” staat centraal in dit decreet en komt nog nergens voor in de wetgeving. Voorts is de materie zo delicaat en heeft ze zoveel contactpunten met andere wetten en decreten dat een deskundig en gezaghebbend orgaan moet geraadpleegd worden vooraleer de tekst als rechtsnorm kan aanvaard worden. Een bijkomende bedenking is het feit dat de Vlaamse Raad geen tweede kamer heeft die de aangenomen tekst eventueel kan corrigeren.

Terwijl een aantal commissieleden deze suggestie onmiddellijk bijtraden maakten de meeste leden voorbehoud. De Raad van State kan, gezien zijn overlade agenda, geen advies verstrekken binnen een redelijke termijn, aldus de ervaring van de Commissie. Een decretale regeling van de erkenning en de activiteit van de adoptiediensten is een dringende aangelegenheid en men mag de afhandeling van dit voorstel niet op de lange baan schuiven. Overigens, waarover dient de Raad van State geraadpleegd ? Over het voorstel ? De tekst van het voorstel is bijna integraal vervangen door de amendementen van de Executieve. Bovendien bevatten ook sommige subamendementen ingrijpende wijzigingen. Het zou erop neerkomen dat advies dient gevraagd over de tekst zoals goedgekeurd door de Commissie. Een andere mogelijkheid bestaat erin een tweede lezing te houden, wat in dit éénkamerstelsel aan de Commissie een bedenktijd zou geven met de mogelijkheid tot latere correcties.

Enkele leden vroegen aan de Gemeenschapsminister dat hij zelf aan de Raad van State een advies zou vragen, precies omdat het voorstel door zijn amendering bijna een ontwerp is geworden. De Gemeenschapsminister wees dit voorstel beslist van de hand zeggende dat de Executieve bij de goedkeuring van zijn amendementen geen gewag heeft gemaakt van de Raad van State en secundo, dat de vraag naar desbetreffend advies niet van hem maar van de commissieleden uitgaat.

Het verlangen van de Commissie om zo vlug mogelijk inzake adoptiebemiddeling te legifereren, maakte dat er uiteindelijk geen beslissing viel om het voorstel naar de Raad van State te verwijzen.

Een volgend discussiepunt werd de vraag wie de adoptiediensten zal erkennen. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de rol van de instelling Kind en Gezin in de erkenningsprocedure.

Meerdere leden wensten een ruimere inbreng van Kind en Gezin. Een ernstige controle uitoefenen op diensten waarover men niet de macht heeft om ze te erkennen of niet meer te erkennen, is onmogelijk, aldus de mening van sommigen. Bovendien heeft deze instelling, overeenkomstig artikel 4 van het decreet van 29 mei 1984, als taak onder meer de adoptie van kinderen.

De Gemeenschapsminister antwoordde hierop dat het een zwak argument is te zeggen dat men niet kan controleren als men niet mag beschikken over het erkenningsrecht. Wat de bepalingen van het decreet van 29 mei 1984 betreft, verwees hij naar het amendement van de Executieve dat een artikel 6 voorziet waarbij de omschrijving „adoptie van kinderen” zou geschrapt worden uit het decreet van 1984.

De Gemeenschapsminister zet zich af tegen elke tendens waarbij een parastatale een oordeel zou mogen uitspreken over de Executieve. Hij wenst dat de Executieve haar volle verantwoordelijkheid kan nemen. Deze is verantwoording verschuldigd tegenover de Vlaamse Raad. Het is onaanvaardbaar dat de beheerraad van een parastatale beslissingen mag nemen waarop de Executieve geen vat heeft. De Gemeenschapsminister voegt eraan toe dat deze opmerking ook geldt voor andere bevoegdheden dan deze inzake adoptie en hij hoopt in de toekomst daar iets aan te doen. Een parastatale mag geen staat binnen de staat zijn.

Vanuit de Commissie werd toegegeven dat een beslissing moet kunnen aangevochten worden. Dat kan met de gewone rechtsmiddelen als de Executieve een erkenning weigert of intrekt. Maar anderzijds moet de Executieve „gemotiveerde” beslissingen nemen. Het is wenselijk dat zij rekening houdt met adviezen. Dat wordt overigens in het decreet ingeschreven als de Commissie de tekst van artikel 5 zoals die voorgesteld wordt door de Executieve aanvaardt en wanneer het advies van Kind en Gezin in de procedure is opgenomen.

Zoals de discussie nu verliep moest logischerwijze tegelijk overeenstemming bereikt worden over de inhoud van artikel 5, zoals geamendeerd door de Executieve.

De Commissie besliste unaniem in § 1 (van dat artikel 5) de woorden „na advies van Kind en Gezin” te vervangen door „op eensluidend advies van Kind en Gezin”. Later, tijdens de bespreking van artikel 5 zelf, zou dit advies nog meer omschreven worden.

Het subamendement van mevrouw M. De Meyer c.s. dat uitging van het standpunt dat de erkenning en de intrekking door Kind en Gezin moet geschieden, was dus achterhaald door de ontwikkeling van de bespreking.

Staande de vergadering formuleerde de heer A. Deneir een subamendement ertoe strekkende in artikel 2, § 2 volledigheidshalve en om elk misverstand te vermijden, in te schrijven dat de erkenning zal geschieden onder de voorwaarden bepaald in artikel 5. Dit werd eenparig aanvaard.

De Commissie was vervolgens van oordeel dat door deze toevoeging in § 2 de woorden „die moet aangevraagd worden en verleend worden door de Vlaamse Executieve” moet geschrapt worden en dat het goed ware de hele paragraaf redactioneel te herschikken. Ze werd het eens over de volgende tekst : „§ 2. Onverminderd de opdrachten vervuld door de met de bijzondere jeugdbijstand belaste overheden, zijn alle activiteiten inzake bemiddeling met het oog op adoptie onderworpen aan een erkenning onder de voorwaarden bepaald in artikel 5”.

In fine van § 3 wenste de Commissie de volgende wijziging aan te brengen (het gaat steeds om de tekst van het amendement van de Executieve) : in plaats van „kunnen voornoemde erkenning als adoptiedienst ontvangen”, te schrijven „als adoptiedienst worden erkend”.

En tot slot merkte de heer R. Vannieuwenhuyze in zijn subamendement op dat in § 1, 1, „pleegvoogdij door adoptie” dient gelezen als eenvoudig „pleegvoogdij”. Ook dit werd unaniem aanvaard.

Zoals geamendeerd werd tenslotte het geheel van artikel 2 eenparig aangenomen.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt in de eerste paragraaf de voorwaarden waaraan moet voldaan worden om de erkenning als adoptiedienst te bekomen. Deze voorwaarden werden door de Executieve in haar amendementen herschreven.

1. Er stelden zich geen problemen over de eerste voorwaarde. De Gemeenschapsminister liet opmerken dat de woorden „voornaamste activiteit” impliceren dat de erkende dienst wel nevenactiviteiten mag uitoefenen.

2. De Executieve was aanvankelijk geen voorstander van een interdisciplinair team zoals blijkt uit de motivering van haar amendement. Eventuele samenwerkingsverbanden met gekwalificeerd personeel dat in verschillende bestaande diensten voldoende aanwezig is, zou volstaan.

De heer W. Peeters die in dit stadium van de bespreking na de doorgevoerde wijzigingen in de samenstelling van de Commissie voorzitter is van deze Commissie in opvolging van de heer L. Hancke, had reeds eerder in een subamendement aangedrongen op een interdisciplinair team omdat het „beschikken over voldoende personeel” de medewerking op basis van vrijwilligheid niet inschat.

Het subamendement van de heer E. De Groot lag in dezelfde lijn maar het bepaalde bovendien waaruit dit interdisciplinair team moest bestaan. Want wat betekent in het voorstel „bevoegd en voldoende” ?

Vanuit redactioneel standpunt gezien had de Commissie aanvankelijk voorgesteld in de eerste alinea de woorden „en/of” te vervangen door „en”. Er mag geen uitwijkmogelijkheid zijn. Maar daarmee werd reeds gedeeltelijk een standpunt ingenomen in de discussie rond het interdisciplinair team. Het woordje „en” verplicht tot beide.

Een lid zei dat men kleine diensten uitsluit door te hoge eisen te stellen inzake personeel. Er zijn volgens hem vele

verdienstelijke adoptiewerken die niet per se personeel in dienst hebben. Maar eventueel zou men vanuit de Executieve kunnen garanderen dat dit personeel er is, aldus de spreker.

De Gemeenschapsminister die de subamendementen niet graag aanvaard zag, zei dat het wel wenselijk is dat in elke dienst minimaal één deeltijds personeelslid aanwezig is.

De indiener van het decreet wees erop dat „over personeel beschikken” beduidt : mensen in eigen dienst, terwijl „beroep doen op” betekent : ook mensen van buitenshuis. Moet de decreetgever echter personeel én bovendien medewerkers eisen ?

De Gemeenschapsminister waarschuwde voor fictieve vzw's. Hij wou alle mogelijke teksten in overweging nemen op voorwaarde dat de kwalificatie van de personen die zich met de adoptiebemiddeling zullen bezighouden niet omlaag gehaald wordt. De kwalificatie is niet eenzijdig bedoeld. Ze kan steunen zowel op diploma's als op ervaring.

Na deze verklaring van de Gemeenschapsminister bereikte de Commissie eenparig een akkoord rond de eerste zin van § 1, 2. In plaats van „bevoegd en voldoende personeel en medewerkers” werd het „een interdisciplinair team van bevoegd en voldoende personeel of medewerkers”.

De heren W. Peeters en E. De Groot hebben dientengevolge hun subamendementen ingetrokken.

3. Geen opmerkingen.

4. Staande de vergadering subamendeerde de heer J. Ansons, indiener van het decreet, de tekst van de Executieve door de woorden „voor personeel dat” te vervangen door „een persoon die”. Dit logisch voorstel werd eenparig aanvaard.

De heer E. Flamant had een subamendement om de leiding van de adoptiedienst toe te vertrouwen aan een persoon met scholing of ervaring die dezelfde waarborgen biedt. Daar de verklaring van de Gemeenschapsminister ter zake hem voldoening schonk trok hij dit subamendement in. Hij nam akte van het feit dat de kwalificatie deze dubbele betekenis heeft.

5. Bij de opsomming van de opdrachten die aan de erkende adoptiediensten worden gegeven, hebben enkele leden opgemerkt dat onder littera a) de voorbereidende informatieverstrekking aan de voorbereiding van de adoptieouders en de geadopteerden voorafgaat. Vandaar het subamendement van de Commissie om in de eerste regel van deze alinea die omkering te doen.

„Voorbereiding” impliceert dat reeds een optie werd genomen. Voorbereidende informatie is bedoeld om vrijblijvend contact te nemen met de adoptiedienst en zich daarna te bezinnen over het verloop van een mogelijke beslissing.

De eerste alinea van littera c) in paragraaf 1, punt 5 in de amendering door de Executieve gaf aanleiding tot meerdere opmerkingen. Na een grondige bespreking zou deze tekst met eenparige instemming van de Commissie vervangen worden door de tekst van het amendement van mevrouw M. De Meyer. De aangenomen tekst luidt als volgt :

„c) in geval van interlandelijke adopties alleen een adoptiesamenwerking aangaan met diensten of instellingen die in en door hun herkomstlanden hiervoor erkend zijn voor zover in die landen van herkomst een erkenningsprocedure voor adoptie-instellingen bestaat en vereist is ;”.

De Gemeenschapsminister zag in deze tekst een mogelijkheid tot misbruiken. Semi-ontwikkelde landen hebben een eigen regeling, in de zin van : geen regeling die enige waarborgen biedt voor humane adoptietransacties. Daarom moet de mogelijkheid bestaan geen adoptiesamenwerking aan te gaan met bepaalde landen. Wanneer er helemaal geen adoptie-instellingen bestaan in een bepaald vreemd land is het beter adoptie van hun kinderen uit te sluiten dan de poort open te zetten voor misbruiken.

Een lid formuleerde echter een omgekeerde vrees, namelijk, dat men duistere omwegen zal zoeken als men niet rechtstreeks in bepaalde landen terecht kan voor adoptie.

Een ander lid zei dat precies in landen zonder ernstige reglementering door burgeroorlog en nood verlaten kinderen in aanmerking komen voor adoptie.

De Islamwereld kent de adoptie niet. Dus zijn er ook geen erkende adoptie-diensten. En tenslotte heeft België vandaag evenmin erkende diensten voor adoptie, aldus nog een lid.

De Gemeenschapsminister herhaalde zijn stelling dat hij onverminderd de filosofie van het voorstel van decreet aanhangt en in elk geval de bedoeling verdedigt dat in Vlaanderen uitsluitend via erkende diensten moet gewerkt worden, wat men in andere landen ook mag doen of niet doen.

Zoals gezegd werd het subamendement van mevrouw M. De Meyer aangenomen. Een lid vatte het besluit zo samen : als we de erkende adoptiediensten hebben zullen we misbruiken voorkomen door de kwaliteit van onze eigen diensten.

De indiener van het voorstel van decreet die geen lid is van de Commissie zei dat hij zich zou hebben aangesloten bij de zienswijze van de Gemeenschapsminister en voor het amendement van de Executieve zou gestemd hebben omdat het volgens hem meer garanties biedt.

Het subamendement van de heer W. Peeters dat betrekking had op dezelfde materie in deze littera c) eerste alinea, werd ingetrokken.

Bij de lezing van littera d) stelde de heer A. Deneir, staande de vergadering voor, de tekst van de Executieve te subamenderen door de woorden „de toewijzing dient genomen” te lezen als „de toewijzing dient te gebeuren”. Bovendien moet men, steeds volgens hetzelfde lid, consequent rekening houden met de subamendering die plaats vond in punt 2 eerder in deze paragraaf. Toewijzing „door meerdere personen samen, met een verschillende deskundigheid” zou moeten luiden : „op grond van het gemotiveerd voorstel van het interdisciplinair team waarvan sprake in artikel 3, § 1, 2”. Deze wijzigingen werden eenparig aangenomen.

De Commissie wijdde een diepgaande bespreking aan littera e) zoals geformuleerd in het amendement van de Executieve.

Het blijvend ter beschikking staan van de betrokken partijen moet de malefide-diensten afschrikken. De adoptiediensten nemen de verplichting tot nazorg op zich. Maar die verplichting is er enkel op vraag van de betrokkenen zelf. Dat wil zeggen dat de betrokkenen die nazorg ook aan anderen kunnen vragen, want de adoptanten en geadopteerden mogen niet blijvend aan dezelfde dienst vastgeketend worden.

Een lid wees hier bijzonder op de problematiek van de natuurlijke ouders die na de afstand van hun kind getraumatiseerd achterblijven. Voortaan zullen ze mogen rekenen op verplichte nazorg als ze die nodig hebben.

Nazorg is volgens het amendement niet meer „ambtshalve” verplicht, aldus dezelfde spreker. De vraag rijst dan wat er kan gebeuren als de betrokkenen hulp nodig hebben en die niet vragen.

De indiener van het voorstel bekloeg er zich over dat de oorspronkelijke bedoeling van zijn voorstel op dit punt verloren gegaan is. Adoptie kan weer herleid worden tot een levering aan huis, met problemen voor later zonder waarborgen voor de betrokkenen dat ze ook in de problemen zullen geholpen worden.

Een lid stelde voor de nazorg verplichtend te maken bij adoptie van buitenlandse kinderen.

Het is niet denkbeeldig dat men een kind adopteert bijvoorbeeld als hulpje in het huishouden.

Een ander lid replikeerde dat men ook bij adoptie van binnenlandse kinderen minder humane bedoelingen kan hebben. Zelfs zijn natuurlijke kinderen kan men verwaarlozen. In al deze gevallen zal de jeugdbescherming moeten optreden.

Ook de verslaggever onderstreepte het belang van de nazorg. De nazorg behoort tot het adoptiepakket. De adoptiedienst heeft volgens de voorgestelde tekst de opdracht daartoe. Maar door de woorden „op verzoek” maakt men de nazorg occasioneel.

De Voorzitter van zijn kant bracht ter overweging dat een adoptieproces afgesloten moet kunnen worden. Er mag geen blijvende betutteling door buitenstaanders zijn.

De Gemeenschapsminister suggereerde een tussenoplossing. Onmiddellijk na de adoptie zou een verplichte nazorg aanwezig zijn die later slechts op verzoek voortduurt. Maar hierna rees de vraag hoelang die verplichting dan wel moet duren. Die duur zou op wetenschappelijke basis moeten vastgelegd worden.

De tekst van het amendement bleef tenslotte ongewijzigd.

Bij de lezing van de tweede alinea van littera f) heeft de Commissie de eerste zin geschrapt omdat hij overbodig was. De tweede zin zegt immers dat de Executieve de kostprijs zal bepalen. Deze bepaling is dan uiteraard de verantwoording in de aangerekende kostprijs.

Tevens werden de woorden „en/of” vervangen door „en”. Het gaat om de aard en de grootte.

Vervolgens werd steeds in dezelfde alinea, het woord „kosten” nader omschreven, en dit naar aanleiding van een subamendement van de heer E. Flamant. Het commissielid wou precies de eerste en de derde zin behouden maar de tweede zin schrappen met de opmerking dat prijzen erg kunnen verschillen naargelang het land van herkomst van het adoptiekind. Werkingskosten blijven dezelfde maar er zijn kosten die buiten de werking van de adoptiedienst liggen en waarop de dienst geen vat heeft, zoals bijvoorbeeld een stijging van de prijs van een vliegtuigbiljet. De Commissie stelde echter voor het woord „kosten” te vervangen door „de kosten die door de adoptiedienst” mogen aangerekend worden. Dit voorstel schonk ook voldoening aan de heer E. Flamant die zijn subamendement introk, waarna de Commissie eensgezind haar subamendering aannam.

De Commissie schrapte bovendien de derde alinea uit het amendement van de Executieve, want deze zin is slechts een herhaling van wat in de vorige alinea staat.

6. Niet enkel in functie van de later uit te voeren opdrachten, zoals de nazorg, maar ook en op de eerste plaats ten behoeve van het kind zelf moet een persoonlijk dossier bijgehouden worden. Het kind heeft later het recht alles over zijn afstamming en verleden te kennen.

Hierbij rees uiteraard een dubbele vraag : wie bewaart deze dossiers en hoe wordt de privacy beschermd ?

Volgens de Gemeenschapsminister die in de uitvoeringsbesluiten de inhoud, de bewaring, de bescherming en de controle zal reglementeren is het niet uitgesloten dat op een bepaald ogenblik het dossier naar bijvoorbeeld de instelling Kind en Gezin gaat. Een vzw kan het niet blijven bijhouden.

Veel aandacht werd gevraagd voor het probleem van de privacy en het beroepsgeheim. Meerdere bedenkingen werden gemaakt en aan de Gemeenschapsminister werd gevraagd deze delicate zaak zo nauwkeurig mogelijk te behandelen.

Een uitvoeringsbesluit zal bepalen aan wie het dossier mag gegeven worden. Maar, aldus een lid, de wet staat boven een uitvoeringsbesluit . Waarop de Gemeenschapsminister antwoordde dat dit artikel het beroepsgeheim en de regels daaromtrent bevestigt.

Een lid herinnerde eraan dat in ons land het beroepsgeheim tot de openbare orde behoort en gesanctioneerd wordt. Overdracht van een privaat dossier moet gebeuren met instemming van de cliënt. Een patiënt kan zelfs zijn dokter niet ontslaan van het beroepsgeheim inzake zijn medisch dossier. Maar vele personen die met private dossiers omgaan zijn niet gebonden door beroepsgeheim.

De Commissie vroeg aan de Gemeenschapsminister deze materie zeer voorzichtig te behandelen. Een Commissielid vond punt 6 totaal ontoereikend. Toen dit punt ter stemming werd gelegd stemde hij tegen, maar de tekst werd toch aangenomen door de 11 andere leden. Voor de stemming was de tekst in fine van punt 6 nog gesubamendeerd geworden. De woorden „dergelijke dossiers, evenals op de wachtlijsten” werden vervangen door „wachtlijsten en dossiers”.

Het aldus geamendeerde artikel 3 werd tenslotte in zijn geheel eenparig aangenomen.

Artikel 4

De tekst van artikel 4 zoals die in het amendement van de Executieve werd voorgesteld, werd zonder opmerkingen eenparig aangenomen.

Artikel 5

Er was een subamendement van mevrouw M. De Meyer er toe strekkende de in artikel 2 bedoelde erkenning of weigering toe te vertrouwen aan Kind en Gezin.

Mevrouw M. De Meyer trok dit subamendement in om twee redenen : de goedkeuring van artikel 2 gebeurde na een bevredigende motivatie die in het verslag is opgenomen ; bovendien was de Commissie bereid in het amendement van de Executieve in de eerste zin van § 1 van dit artikel „na advies van Kind en Gezin” te vervangen door „op eensluitend en gemotiveerd advies van Kind en Gezin”. Dit geeft voldoende waarborgen. Er bestond vrees voor willekeur. Als er geen eensluitend en gemotiveerd advies van Kind en Gezin is kan de erkenning dus niet ingetrokken worden. De

Commissie stelde duidelijk dat „eensluidend“ niet hetzelfde betekent als „unaniem“.

Op paragraaf 2 werden twee subamendementen ingediend. Het eerste is van de hand van mevrouw M. De Meyer en had dezelfde strekking namelijk eveneens de intrekking van de erkenning toe te vertrouwen aan Kind en Gezin. Om dezelfde reden werd het subamendement ingetrokken.

De tekst van paragraaf 2 zoals voorgesteld door de Executieve werd echter zelf niet behouden. De Commissie aanvaardde unaniem het subamendement van de heer E. De Groot dat in zijn bewoording en verantwoording, qua intrekking van de erkenning, de eerste paragraaf volgt.

De redactie van paragraaf 2 luidt dan :

„De erkenning kan door de Vlaamse Executieve, op gemotiveerd advies van Kind en Gezin, bij gemotiveerde beslissing worden ingetrokken bij niet naleving van één van de onder artikel 3 gestelde voorwaarden en bij weigering van de adoptiedienst zich aan het in artikel 4 bedoelde toezicht te onderwerpen.”

Artikel 5, aldus tweemaal geamendeerd, werd eenparig aangenomen.

Het subamendement van de heer W. Peeters tot toevoeging van een tweede lid aan paragraaf 2 werd niet gehandhaafd. Paragraaf 2, enig lid biedt afdoende waarborgen voor objectiviteit.

Een subamendement van mevrouw M. De Meyer om een beroepsprocedure bij de Raad van State met schorsende werking mogelijk te maken werd eveneens ingetrokken. De wetten op de Raad van State blijven sowieso gelden. Aan het beroep een schorsende werking toekennen zou heel het decreet doen blokkeren.

Artikel 6

In de algemene bespreking werd reeds gezegd dat het toezicht op de naleving van dit decreet niet verenigbaar is met het zelf bemiddelen bij adopties.

Dit decreet wil de controle op de adoptiediensten toevertrouwen aan Kind en Gezin. Vermits het decreet houdende oprichting aan deze instelling de specifieke aangelegenheid als de adoptie van kinderen ingeschreven heeft als één van de taken van deze instelling, moet in de gegeven omstandigheden die bepaling in artikel 4, § 1, e uit het decreet van 29 mei 1984 geschrapt worden.

De Commissie heeft dit amendement van de Executieve als artikel 6 van het voorstel van decreet eenparig aangenomen.

Artikel 7

Artikel 7 van de tekst zoals aangenomen door de Commissie is een strafbepaling, die bij amendement van de Executieve werd aangebracht. Het oorspronkelijk voorstel van decreet voorzag dit niet, maar de Gemeenschapsminister is van oordeel dat strafbepalingen nodig zijn om degene die zonder vergunning wil bemiddelen, af te schrikken.

De Commissie heeft dit zonder verdere opmerkingen ongewijzigd eenparig aangenomen.

Artikel 8 (nieuw)

Dit nieuw artikel ontstond uit het subamendement van de heer W. Peeters die een overgangsbepaling nodig achtte voor de dossiers die bij de inwerkingtreding van het decreet in behandeling zijn.

Mevrouw M. De Meyer had een gelijkaardig subamendement ingediend maar trok het in omdat eerstgenoemd subamendement aan hetzelfde doel beantwoordde en haar in zijn libellering voldoening schonk.

De verslaggever kon echter geen genoegen nemen met de woorden „een dossier dat als lopend wordt beschouwd”. Vandaar dat de Commissie aanvaardde om het woord „lopend” te vervangen door „in behandeling”. De heer W. Peeters had deze woorden overigens reeds gebruikt in zijn toelichting bij het subamendement.

De Executieve moet later bepalen welke dossiers moeten beschouwd worden als zijnde in behandeling.

Het gewijzigd subamendement werd unaniem aangenomen als artikel 8.

Artikel 9 (8)

De inwerkingtreding van het decreet werd door de indiener van het voorstel gepland op zes maanden na de publikatie in het Staatsblad. Een amendement van de Executieve maakte deze datum afhankelijk van de uitvoeringsbesluiten.

De Gemeenschapsminister wenst wel spoed te zetten achter de zaak maar het is een feit dat de uitvoeringsbesluiten groot in aantal zullen zijn. Men zal met meerdere adoptiediensten contact hebben, de instelling Kind en Gezin dient geraadpleegd en onvoorziene administratieve problemen kunnen zich altijd voordoen.

Enkele commissieleden deden het voorstel om het decreet op 1 januari 1990 in werking te laten treden. Zowel het kabinet van de Gemeenschapsminister als de diensten en instellingen die om welke reden ook gecontacteerd worden, zouden dan in de rug geduwd worden door een vaststaande datum.

De Gemeenschapsminister vroeg echter wel realistisch te zijn gezien de goedkeuring in openbare vergadering en de bekendmaking in het Staatsblad reeds vele maanden van het jaar zal hebben opgeslorpt. En hij herhaalde dat de uitvoeringsbesluiten een delicate opdracht is die bovendien tijd zal vergen. Maar hopelijk klaart hij deze opdracht binnen de zes maanden.

De Commissie aanvaardde unaniem het amendement van de Executieve als artikel 9 van het ontwerp.

III. Eindstemming

Het geheel van het voorstel zoals het geamendeerd en gesubamendeerd werd, is vervolgens eenparig goedgekeurd door de 12 aanwezige leden.

De Verslaggever,

T. MERCKX-VAN GOEY

De Voorzitter,

W. PEETERS

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE**Voorstel van decreet
houdende erkenning van adoptiediensten****Artikel 1**

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 59bis van de Grondwet.

Artikel 2

§ 1. Voor de toepassing van dit decreet wordt verstaan onder

1. adoptie : gewone adoptie, volle adoptie of pleegvoogdij van Belgische of buitenlandse minderjarigen ;

2. bemiddelling : alle activiteiten die ertoe strekken via een tussenpersoon een persoon te laten adopteren en de informatieverstrekking, de begeleiding en de hulpverlening daaraan verbonden.

§ 2. Onverminderd de opdrachten vervuld door de met de bijzondere jeugdbijstand belaste overheden, zijn alle activiteiten inzake bemiddelling met het oog op adoptie onderworpen aan een erkenning onder de voorwaarde bepaald in artikel 5.

§ 3. Alleen privaatrechterlijke rechtspersonen die zich organiseren in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk of publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen als adoptiedienst worden erkend.

Artikel 3

§ 1. Om de erkenning als adoptiedienst te bekomen en te behouden, moet deze dienst beantwoorden aan de volgende voorwaarden :

1. de voornaamste activiteit van de dienst moet bestaan in bemiddeling zoals omschreven in artikel 2, § 1, 2 van het decreet ;

2. beschikken over of een beroep kunnen doen op een interdisciplinair team van bevoegd en voldoende personeel of medewerkers. De Vlaamse Executieve bepaalt de nadere regels en kwalificaties waaraan dit personeel en medewerkers moeten beantwoorden ;

3. de adoptiedienst dient te beschikken over voldoende infrastructuur om op normale wijze de haar opgelegde verplichtingen en de continuïteit van de dienst te verzekeren ;

4. geleid worden door een persoon die moet beantwoorden aan de voorwaarden en kwalificaties bepaald door de Vlaamse Executieve ;

5. tenminste de volgende opdrachten uitvoeren :

a) de voorbereidende informatieverstrekking aan en de voorbereiding van de natuurlijke ouder(s), de kandidaat-adoptant(en) en de te adopteren persoon voor wat betreft het belang, de voorwaarden en de gevolgen van de adoptie ;

b) de uitvoering van een kindstudie en een gezinsstudie

volgens de voorwaarden en de modaliteiten bepaald door de Vlaamse Executieve ;

c) in geval van interlandelijke adopties alleen een adoptie-samenwerking aangaan met diensten of instellingen die in en door hun herkomstlanden hiervoor erkend zijn voor zover in die landen van herkomst een erkenningsprocedure voor adoptie-instellingen bestaat en vereist is.

Deze samenwerking dient te gebeuren op basis van een geschreven overeenkomst die ter goedkeuring moet voorgelegd worden aan Kind en Gezin, instelling van openbaar nut, opgericht bij decreet van 29 mei 1984 ;

d) de toewijzing van een kind aan de kandidaat-adoptant(en) dient te gebeuren op grond van het gemotiveerd voorstel van het interdisciplinair team waarvan sprake in artikel 3, § 1, 2 ;

e) ter beschikking staan van de natuurlijke ouders, de adoptie-ouder(s) en het geadopteerde kind, teneinde op hun verzoek de nazorg te verzekeren ;

f) opmaken van een geschreven overeenkomst tussen enerzijds de kandidaat-adoptanten en anderzijds de betrokken adoptiedienst, waarin de procedure, de vermoedelijke duur, de kostprijs en de gewaarborgde dienstverlening omschreven worden.

De Vlaamse Executieve kan nadere voorwaarden opleggen inzake de aard en de grootte van de kosten die door de adoptiedienst mogen aangerekend worden ;

6. voor elke opdracht in punt 5 van dit artikel vermelde opdracht een uitvoerig schriftelijk en gemotiveerd verslag opstellen dat door de adoptiedienst bewaard wordt in een persoonlijk dossier. De dienst dient de regels van het beroepsgeheim te respecteren. De Vlaamse Executieve kan nadere regels bepalen inzake het opmaken, de bewaring, de bescherming, de toegang tot en de controle op wachtlijsten en dossiers.

§ 2. De Vlaamse Executieve kan de in § 1 omschreven opdrachten en voorwaarden uitbreiden en nader specificeren.

Artikel 4

De Vlaamse Executieve bepaalt de opdrachten van Kind en Gezin inzake de uitvoering van en het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit decreet en zijn uitvoeringsbesluiten.

Artikel 5

§ 1. De in artikel 2 bedoelde erkenning wordt afgeleverd of geweigerd door de Vlaamse Executieve, op eensluidend en gemotiveerd advies van Kind en Gezin. De Vlaamse Executieve bepaalt de procedure en modaliteiten.

§ 2. De erkenning kan door de Vlaamse Executieve, op gemotiveerd advies van Kind en Gezin, bij gemotiveerde beslissing worden ingetrokken bij niet naleving van één van de onder artikel 3 gestelde voorwaarden en bij weigering van de adoptiedienst zich aan het in artikel 4 bedoelde toezicht te onderwerpen.

Artikel 6

In het decreet van 29 mei 1984 houdende de oprichting

van de instelling Kind en Gezin, wordt in artikel 4, § 1, e, de omschrijving : „adoptie van kinderen” geschrapt.

Artikel 7

Gestraft wordt met een gevangenisstraf van acht dagen en met een geldboete van 26 frank tot 500 frank of met één van die straffen alleen hij die bemiddelt bij adoptie zonder in het bezit te zijn van de bij dit decreet vereiste erkenning.

Artikel 8

De Vlaamse Executieve stelt vast welke adoptiedossiers, op het ogenblik van het in werking treden van het decreet, als ingeleid of als in behandeling moeten worden beschouwd.

Artikel 9

De Vlaamse Executieve stelt de datum vast waarop de bepalingen van dit decreet in werking treden.

BIJLAGE

VLAAMSE HOGE RAAD VOOR HET GEZIN

Advies over het voorstel van decreet van de heer J. Ansoms houdende toekenning van een vergunning voor adoptiediensten

1. Bemiddelling en begeleiding bij adoptie wordt in België niet gereguleerd. De afwezigheid van een degelijke evaluatie en voorbereiding bij een concreet adoptiegebeuren houdt nochtans vele risico's in. Een specifieke regelgeving is noodzakelijk. Daarom onthaalt de Hoge Raad voor het Gezin dit voorstel van decreet als een positief initiatief.

De Hoge Raad heeft bij het totstandkomen van zijn advies rekening gehouden met het onderzoeksrapport „Problematiek, regelgeving en praktijk van interlandelijke adoptiebemiddelling in Vlaanderen” van Prof. W.A. Dumon en L. Michiels.

II. Het voorstel tot decreet komt in meerdere opzichten tegemoet aan de vraag naar regelgeving. Toch wil de Hoge Raad in het algemeen het volgende opmerken :

— Eén van de wantoestanden in het adoptiegebeuren is de financiële uitbuiting van (kandidaat-) adoptanten door adoptiebemiddelaars. Het voorstel van decreet nomeert het financiële aspect van adoptiebemiddeling nergens. Hierbij verwijst de Raad eveneens naar het onderzoeksrapport dat het opleggen van voorwaarden met betrekking tot de financiële aspecten van interlandelijke adoptie beklemtoont (p. 225).

— De Hoge Raad betreurt de afwezigheid van sancties en adviseert daarom het volgende :

1) Strafbepalingen kunnen de afwezigheid van een vergunning bij de rechtspersonen bedoeld in artikel 2 sanctioneren. De Raad verwijst hierbij naar artikel 6 van het voorstel van decreet houdende reglementering inzake en controle op de relatie- en huwelijksbemiddelaars waar wel sancties voorzien worden.

2) Anderzijds zouden de gevolgen voor de rechtsgeldigheid van een adoptie moeten omschreven worden wanneer die adoptie tot stand kwam bij bemiddeling van een niet-erkende adoptiedienst.

— De Raad wijst er op dat er bij de uitvoering van artikel 4 van het voorstel rekening moet gehouden worden met de taken die toevertrouwd werden aan de instelling Kind en Gezin (artikel 4, § 1, c), § 2, § 3 van het decreet 29 mei 1984 houdende oprichting van de instelling Kind en Gezin, B.S. 22.8.1984). Hierin wordt gestipuleerd dat Kind en Gezin opdrachten kan toegewezen krijgen in verband met adoptie van kinderen.

III. Artikelsgewijze commentaar op het voorstel van decreet

* Art. 2.

Artikel 2 laat spontane adoptie, waarbij een natuurlijke persoon éénmalig en op eigen houtje een kind adopteert, buiten beschouwing.

De Raad adviseert om in geval van interlandelijke adoptie, de bemiddelling via een erkende dienst verplichtend op te leggen. Hierbij volgt de Raad het onderzoeksrapport (cf. p. 222, punt 2.1.).

* Art. 3.

— A1.1. De adoptiediensten dienen zich te organiseren in de vorm van een V.Z.W. De Raad vraagt zich af of deze eis niet dient beperkt te blijven tot de privaatrechtelijke rechtspersonen (publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen geen V.Z.W. zijn).

— A1.3. De Raad beoordeelt het feit dat er eisen gesteld worden aan het personeel van een adoptiedienst positief. In het licht van de belangrijke opdracht die aan de diensten toegekend wordt, en dus aan hun medewerkers, beveelt de Raad aan dat er een subsidiëring voor personeel zou voorzien worden. Bovendien acht de Raad het wenselijk de termen „bevoegd” en „voldoende” personeel duidelijk te bepalen. Zo zou men specifiek kunnen zijn omtrent het vereiste diploma (eventueel ervaring) en over het minimaal aantal personeelsleden (respectievelijk bevoegde vrijwilligers).

— A1.5. In aansluiting op de vorige bemerking, is de Raad van mening dat aan het profiel van de leiding van de adoptiedienst te weinig voorwaarden verbonden worden.

In de huidige formulering van al.5 kan één adoptiedienst bovendien bestaan uit een halftijdse beroepskracht. In feite kan men dan moeilijk van een „dienst” spreken. Gezien de opdrachten die het decreet aan de diensten toekent, (en die in het rapport van Dumon en Michiels en in andere literatuur nodig geacht worden), meent de Raad dat meer personeel wenselijk is.

— Al.6. b) Er wordt niet vermeld waarvoor de resultaten van het sociaal-psychologisch en medisch onderzoek bedoeld zijn. Hierbij heeft de Raad twee opmerkingen :

1) Kan de bedoeling van dit onderzoek duidelijker opgenomen worden ? (Cf. bij voorbeeld Dumon en Michiels p. 226 : „Het belang van een uitvoerige kindstudie beperkt zich niet tot de matching. Gegevens uit zo een studie kunnen van nut zijn bij statusvoorlichting en bij begeleiding van de adoptieve plaatsing”).

2) De resultaten van een dergelijk onderzoek kunnen ook een grond vormen om de adoptie af te wijzen. In dit laatste geval rijzen er verschillende vragen op : Wat zijn de criteria om een adoptie af te wijzen en wie bepaalt deze criteria ?

— Al.6. c) * „bij adoptie via het buitenland nagaan, door het leggen van persoonlijke contacten, of de bemiddelende instantie in het buitenland betrouwbaar is”.

Hierbij is de Raad van mening dat de adoptiedienst hierover moeilijk zal kunnen oordelen en adviseert het volgende :

De adoptiedienst stuurt alle beschikbare gegevens omtrent de bemiddelende dienst in het buitenland aan de controledienst, die op zijn beurt de betrouwbaarheid van de bemiddelende instantie in het buitenland moet beoordelen.

* „en nagaan of alle alternatieven voor het kind in eigen land werden overwogen en/of zo’n adoptie in het belang van het kind is”.

Hier wil de Raad er aan toevoegen dat de adoptiedienst moet garanderen dat alle juridische procedures in het land van herkomst gevolgd zijn.

— Al.6. d) De Raad beoordeelt de minimum-norm van één bespreking als minimaal.

— Al.6. e) * Uit in ons land beschikbaar onderzoek (zie bij voorbeeld Dumon en Michiels) en uit buitenlands onderzoek (zie bij voorbeeld R. Hoksbergen’s werk in het Adoptie Centrum van de Rijksuniversiteit Utrecht) blijkt dat er nood is aan voorlichting en kwalitatieve nazorg. De Raad drukt dan ook zijn bekommernis uit voor de organisatie van een goede voorlichting en nazorg. Door de diensten zou deze moeten gewaarborgd worden, door een aanbod naar de adoptieouders toe te ontwikkelen, eventueel in samenwerking met andere instanties.

* Anderzijds adviseert de Raad een organisatie van nazorg op vrijwillige basis. De Raad is immers van oordeel dat nazorg na plaatsing niet verplichtend opgelegd kan worden. Verplichte nazorg kan problemen met betrekking tot het recht op privacy creëren bij gezinnen die er niet om vragen.

* De Raad ziet de nazorg ten aanzien van de natuurlijke ouders in het buitenland onmogelijk te realiseren door de bemiddelende dienst en vraagt zich af of dit een verplichting kan zijn.

IV. Tot slot wil de Raad nog de volgende randbemerkingen formuleren :

— De oude terminologie wettiging door adoptie wordt in het voorstel nog gebruikt.

— De Raad adviseert om de volgende commentaar bij artikel 3 Al.7 op te nemen :

Het persoonlijk dossier is ontoegankelijk voor derden behalve voor de rechter die de adoptie moet homologeren. Het moet voor de kandidaat-adoptanten mogelijk zijn om de notaris of raadsman vrij te kiezen.

Hoge Raad voor het Gezin.
Plenaire Vergadering 12 september 1988